

the modern conditions of technological civilization. Attention is drawn to the new formulation by H. Jonas of the categorical imperative as the principle of responsibility, as well as the importance of his concept for the study of the phenomenon of legal responsibility.

Key words: responsibility, categorical imperative, right, freedom, reason, will, anthropological approach, civilization.

УДК 342.9

*Роман Олександрович Сиротенко,
Вищий адміністративний суд України,
аспірант Міжрегіональної академії
управління персоналом*

ПРИНЦИПИ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В ПРАВІ США: «ПРАВО ПОВИННО БУТИ ВЧАСНИМ»

Кожна держава в процесі виборів, зміни керівництва та перетворень зазнає соціальних збурень. Політичні амбіції, прагнення і незадоволені очікування формують досить потужні шаблі суспільства, які в подальшому протидіють не тільки в соціальній та політичній площині, а і в юридичній.

Так, у Сполучених Штатах Америки вибори 2016 р. пройшли під досить великим соціальним навантаженням. Політичні зміни в державі мають наслідки для суспільства, економіки та її дипломатичного становища. Такі зміни, насамперед, ми можемо спостерігати в Україні після Революції Гідності. Ці аспекти і формують основну проблему цього дослідження, яка базується на принципах людиноцентризму права через аспект «право повинно бути вчасним» на прикладі резонансу стосовно указу Президента США щодо імміграційної політики. Мета статті полягає в описі ситуації, яка склалася, учасників процесу та строки.

Поняття «верховенство права» («rule of law») сукупно з поняттями «демократія» та «права людини» – це три підвалини, на яких була заснована Рада Європи. У подальшому це поняття знайшло своє схвалення у преамбулі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1].

Оскільки Президент є гарантом Конституції, прав і свобод людини і громадянина – доцільним стало дослідження та порівняння основних аспектів інституту президентства України та США. Ю. Кулик зазначав, що коли главі держави у структурі державної влади належить провідна системоутворююча роль, завжди надто великою є ймовірність замаху на владу, і для формування правової демократичної держави і виключення у майбутньому ексцесів культу особи й авторитаризму необхідно реалізувати потужний потенціал системи стримувань і противаг [2].

8 листопада 2016 р. відбулися вибори Президента США, всього складу палати представників конгресу і третини сенату, а також губернаторів 12 штатів і склад 86 місцевих законодавчих органів у 44 штатах. За підсумком голосування 19 грудня було офіційно підтверджено перемогу Д. Трампа, а вже 20 січня 2017 р. відбулася церемонія інавгурації 45-го президента США.

Варто зазначити, що виборчий процес у США істотно відрізняється від українського. Президент та віце-президент обираються разом, один раз на 4 роки. В Україні Президент обирається на 5 років, немає такої посадової особи, як віце-президент, який у США є другою за важливістю дійовою особою в системі виконавчої гілки федерального уряду, основною конституційною функцією якої є зайняття посади Президента США у випадку відставки попередника, відмови від посади або смерті.

Самі вибори непрямі – переможець обирається Колегією виборців. Голосуючі в кожному штаті обирають одного зі списку виборців, виділених яким-небудь кандидатом. Виборці зазвичай напередодні обіцяють проголосувати за кандидата від їхньої партії. Голосуванням обирається кандидат, який отримав щонайменше 270 голосів Колегії виборців.

За результатами голосування Х. Клінтон прогнала в президентських «перегонах», хоча й мала перевагу у кількості голосів майже в 3 млн (приблизно 63 млн на 66 млн), а за чинним виборчим процесом переміг Д. Трамп (304 голосів виборців проти 227).

Така система виборів змушує кандидатів на посаду Президента США не просто охоплювати агітацією всі 50 штатів, а й заглиблюватися в їхні проблеми, побажання і менталітет, бо як відомо – Сполучені Штати Америки були утворені в 1776 р. при об'єднанні тринадцяти британських колоній, оголосивши свою незалежність.

Таким чином, новий президент однієї з найвпливовіших держав світу не мав повної підтримки громадян США. Саме через це перед інавгурацією нового президента США у Нью-Йорку ввечері 19 січня відбулася багатотисячна акція протесту.

Світова спільнота теж не мала повного бачення майбутньої політики нового складу Білого Дому, що призводило до багатьох дискусій та суперечок, яких стало ще більше після підписання Д. Трампом 27 січня указу про «екстремальну перевірку» мігрантів.

Цей указ передбачає 30-денне призупинення видачі віз громадянам семи країн, які являють собою «підвищену небезпеку» і призупинення на невизначений термін програми з прийому біженців із Сирії в США та «замороження» на 120 діб програми прийому біженців з інших держав.

Д. Трамп сказав: «Я встановлюю нові заходи, щоб захистити від радикальних ісламських терористів Сполучені Штати Америки. Не хочу, щоб вони були тут».

Такий указ та радикальні вислови Д. Трампа викликали низку протестів та зневагу до президента, насамперед і через те, що це дуже радикальний і неочікуваний крок одразу після інавгурації.

Окрім бурхливої реакції і суспільства США, і світової спільноти, відреагувала і система правосуддя США – прокуратура. Прокурор штату Вашингтон Б. Фергюсон 30 січня 2017 р. подав у федеральний окружний суд позов на чинного президента через указ про мігрантів, на думку якого указ порушує низку положень Конституції США, зокрема й про рівність перед законом і однакове ставлення уряду до всіх релігій.

Слід зазначити й те, що система прокуратури в США істотно відрізняється від української: керівник подібного відомства може мати одне з найменувань залежно від юрисдикції, може або призначатися, або обиратися.

У кожному окрузі є свій прокурор, який здійснює функції кримінального переслідування лише у межах свого округу, окрім резонансних справ. У більшості штатів окружний прокурор обирається населенням округу, а не призначається. Окружний прокурор передусім є державним обвинувачем, а також веде обвинувачення в суді.

Генеральний прокурор не має впливу на окружних прокурорів і веде лише свою категорію справ і розслідувань. Найчастіше займається публічно-правовими питаннями, а не кримінальним переслідуванням.

Федеральний прокурор є лише в округах, де є федеральний окружний суд, і розглядає лише ті справи, де є порушення федеральних законів. Він призначається президентом за підтримки Сенату на 4 роки, працює під контролем Міністерства юстиції, безпосередньо підпорядковується Генеральному прокурору, який і очолює Міністерство юстиції США.

Вже 3 лютого 2017 р. справу було розглянуто й ухвалено рішення судді федерального окружного суду в Сіетлі, який скасував дію президентського указу на всій території США.

Натомість Міністерство юстиції від імені уряду оскаржує рішення федерального окружного суду в апеляційному суді 9-го судового округу США в Сан-Франциско. Той, розглянувши справу вже 4 лютого, одноголосно підтримав рішення федерального судді Сіетлу. Таким чином, указ Д. Трампа втратив силу, майже не народившись на світ.

У США намагаються суворо дотримуватися розподілу влади, не дозволяючи жодній гілці влади і жодній офіційній особі узурпувати право на управління державними справами.

Президент проводить політику на основі Конституції США і законів, прийнятих Конгресом. Конгрес виділяє президенту й окремим федеральним відомствам фінансові засоби для проведення тих чи інших конкретних заходів. Закони набувають чинності лише після їхнього підписання президентом. Всі вищі посадові особи призначаються президентом і погоджуються Сенатом. Верховний Суд США може скасувати будь-який закон, прийнятий Конгресом, якщо визнає його таким, що не відповідає Конституції. У діяльність судів ні Конгрес, ні уряд втручатися не можуть, однак і суди не можуть втручатися у політичні питання, які залишаються прерогативою законодавчої і виконавчої гілок влади.

Саме через ці умови і систему «взаємодії-протидії» гілок влади США можуть називатися істинно демократичною державою, де права людини є найвищою цінністю. І саме через злагодженість судової системи строк розгляду такої резонансної, на нашу думку, справи був таким малим.

Беручи, наприклад, справи такого характеру в Україні, то на акти, дію чи бездіяльність Президента України громадянами, які отримали моральну чи фізичну шкоду, громадськими об'єднаннями тощо було подано 159 позовних заяв і справ за 2016 р., з яких розглянуто лише 142. Із загальної кількості розглянутих справ за 2016 р. 27 було вирішено із прийняттям постанови, а 3 – задоволено.

Головною метою роботи було дослідження строків розгляду такої справи, як позов до глави держави, та взаємодія основних принципів і функціональностей усіх гілок влади між собою для забезпечення найшвидшого вирішення питань конституційності і законності рішень органів влади.

Звісно, взаємодія органів влади з органами правосуддя у США – це «позитивна» кульмінація 240-річного впровадження демократичності, рівноправності. Україна, хоча і почала свою боротьбу за незалежність ще в 1649 р., коли було створено Гетьманщину, зараз є «офіційно» незалежною лише 25 років, з 24 серпня 1991 р.

Лише переймаючи такі приклади Україна зможе якнайшвидше перейти з молодості до істинно сформованої демократичної держави, через що дослідження і впровадження реформ щодо найшвидшого та найефективнішого вирішення таких питань, як порушення Президентом у своїх указах питань консти-

туційності, їх оскарження суб'єктом владних повноважень в особі окружного прокурора штату та надзвичайно швидкий, неупереджений і правовий вирок суду.

Використані джерела

1. Ван Дайк П. Верховенство права. Доповідь № 512/2009 / Пітер Ван Дайк, Грет Галлер, Джефрі Джоуел, Каарло Туорі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/CDL-AD\(2011\)003rev-ukr.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/CDL-AD(2011)003rev-ukr.pdf)
2. Кулик Ю. Місце та роль інституту президентства в політичній системі суспільства / Ю. Кулик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://social-science.com.ua/article/279>

Сиротенко Р. О. Принципи людиноцентризму в праві США: «право повинно бути вчасним»

Стаття присвячена одній з актуальних проблем сьогодення – забезпеченню своєчасного та неупередженого розгляду справ судами адміністративної юрисдикції. Викладено результати емпіричного дослідження взаємодії-протидії системи правоохоронних органів, судової та урядової гілок влади Сполучених Штатів Америки. Метою дослідження став указ президента США Д. Трампа про міграцію, та його оскарження щодо неконституційності в судах адміністративної юстиції окружним прокурором штату, за результатом цієї справи висота демократичного рівня не тільки суспільства, а й влади розглядається як прямий приклад для України, яка прагне стати істинно демократичною країною, з найвищою цінністю прав, свобод та інтересів громадян, і насамперед – rule of law.

Ключові слова: адміністративне право, строки, конституція, демократія, верховенство права, президент.

Сиротенко Р. А. Принципы человекоцентризма в праве США: «право должно быть своевременным»

Статья посвящена одной из актуальных проблем настоящего – обеспечению своевременного и беспристрастного рассмотрения дел судами административной юрисдикции. Изложены результаты эмпирического исследования взаимодействия-противоречий системы правоохранительных органов, судебной и правительственной ветвей власти Соединенных Штатов Америки. Целью исследования стал указ президента США Д. Трампа о миграции, и его обжалования относительно неконституционности в судах административной юстиции окружным прокурором штата, по результатам этого дела высота демократического уровня не только общества, но и власти рассматривается как прямой пример для Украины, которая стремится стать истинно демократической страной, с высшей ценностью прав, свобод и интересов граждан, и прежде всего – rule of law.

Ключевые слова: административное право, сроки, конституция, демократия, верховенство права, президент.

Syrotenko R. Principles of human-centrism in the law of the USA: «The law must be timely»

The article is devoted to one of the urgent problems of the present – ensuring timely and impartial consideration of cases by the courts of administrative jurisdiction. The article presents the results of an empirical study of the interaction-contradictions of the law enforcement system, the judicial and government branches of government of the United States of America. The purpose of the study was the US President Donald Trump's decree on migration, and his appeal against unconstitutionality in the courts of administrative justice by the state district attorney, according to which the height of the democratic level not only of society but also of power is viewed as a direct example for Ukraine, which seeks to become truly Democratic country, with the highest value of rights, freedoms and interests of citizens, and above all – the Rule of Law.

Key words: administrative Law, term, constitution, democracy, rule of law, president.

УДК 340

*Віра Олександрівна Сігрінська,
аспірантка Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

**ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ:
ГЕНЕЗИС ТЛУМАЧЕНЬ ТА УЯВЛЕНЬ**

Для вітчизняної правової традиції, безумовно, більш характерним є аналіз взаємопов'язаності категорій «права людини» та «права» як явища соціальної дійсності. Розгляд же прав людини у контексті інших соціальних регуляторів є темою, яка, на жаль, залишилася майже поза увагою теоретиків права у вітчизняній правовій доктрині. Втім, цей недолік наявний у наукових пошукових дослідженнях представників і інших національних правових систем [1, с. 121–150]. Не розмірковуючи, чому саме утворилася певна «прогалина» в аналізі проблематики «права людини – соціальні регулятори взагалі» і, особливо, «права людини – мораль» хочемо присвятити певну увагу цьому науковому викладу. Річ у тому, що сучасне поняття прав людини має певну історію зародження, формування і розвитку. Говорячи про цей інститут сьогодні, ми інколи навіть не замислюємося над тим, який саме «науковий шлях» довелось подолати певному термінопоняттю, логічній науковій конструкції, дефініції або вченню. На наше переконання, інститут прав людини формувався саме із зародження інституту соціальної регуляції як такої. Права людини уявляються як певні «можливості» у прагненні до «щастя», «гідності», «добра» та «справедливості». Тому спробуємо розглянути права людини саме у контексті такого дієвого соціального регулятора, як мораль, що, безумовно, має давню історію формування та розвитку.